

ROMANIA
CURTEA DE APEL IASI
SECȚIA LITIGII DE MUNCĂ ȘI ASIGURĂRI SOCIALE
ÎNCHEIERE

Ședința publică de la ---

Completul compus din:

PREȘEDINTE --

Judecător --

Judecător - --

Grefier --

Pe rol pronunțarea în complet de divergență, asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în temeiul art.519 C.pr.civ, în cauza pentru litigii de muncă, privind apelul declarat de pârâta Direcția Națională de Probațiune (DNP) din cadrul Ministerului Justiției, împotriva sentinței civile nr. --, pronunțată de Tribunalul --, în dosarul nr. -- având ca obiect pretenții, în contradictoriu cu reclamanții -- și --.

La apelul nominal făcut în ședință publică au lipsit părțile.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefier, din care rezultă că dezbaterile asupra oportunității sesizării ICCJ cu privire la necesitatea interpretării și aplicării disp. art. 1 alin. 3 din OUG 3/2019 privind eșalonarea plății drepturilor salariale restante pentru unele categorii de personal din sistemul justiției, au avut loc în ședința publică din data de --, susținerile și concluziile părților prezente fiind consemnate în încheierea de ședință din acea zi,.

Din lipsă de timp pentru deliberare, pronunțarea a fost amânată pentru azi. --, când:

CURTEA DE APEL

Analizând lucrările dosarului

I. Constată admisibilitatea sesizării, în conformitate cu prevederile art. 519 Cod procedură civilă, motivat de faptul că *de lămurirea chestiunii prealabile referitoare la interpretarea și aplicarea disp. art. 1 alin. 3 din OUG nr. 3/2019 privind eșalonarea plății drepturilor salariale restante pentru unele categorii de personal din sistemul justiției*, depinde soluționarea apelului având în vedere considerentele hotărârii fondului și motivele căii de atac exercitate în cauză. În acest sens, este necesar a se stabili dacă se pot acorda dobânzi penalizatoare sau doar diferența dintre dobânda penalizatoare și cea remuneratorie, pentru perioada anterioară emiterii ordinelor/deciziilor de acordare a drepturilor salariale, respectiv pentru perioada ulterioară emiterii acelorași ordine sau decizii calculate pentru plata cu întârziere a sumelor reprezentând drepturi de natură salarială restante stabilite în favoarea personalului din sistemul justiției prin acte administrative ale ordonatorilor de credite aferente perioadei 9 aprilie 2015 - 30 iunie 2018.

1. Problema de drept enunțată este nouă, deoarece, prin consultarea jurisprudenței, s-a constatat că asupra acestei probleme Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă hotărâre, astfel cum rezultă din studierea site-ului www.scj.ro.

Aspectele ce fac obiectul sesizării sunt, în sensul art.519 alin.1 N.c.pr.civ, chestiuni de drept, solicitându-se Înaltei Curți de Casație și Justiție statuarea asupra modalității de interpretare și aplicare a unor texte legale, în vigoare, asupra cărora instanța supremă nu a statuat, așa cum rezultă din jurisprudența sa.

Relativ la condiția noutății, față de jurisprudența consacrată de Înalta Curte de Casație și Justiție în materia hotărârilor prealabile, trebuie subliniat că deși prin Decizia nr. 2/2014 pronunțată în recurs în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 411 din 03 iunie 2014, respectiv prin Decizia nr.7/2015- publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 461 din 26/06/2015 și Decizia nr.21/2015 publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 743 din 05/10/2015 pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, s-a analizat problematica acordării daune-interese moratorii sub forma dobânzii legale pentru plata eșalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, totuși soluția normativă instituită de dispozițiile OUG nr. 3/2019 este nouă și diferită față de prevederile normative analizate prin deciziile anterior menționate.

În consecință, se apreciază că această chestiune de drept ridicată prezintă caracter de noutate, intervenind necesitatea de unificare, pe cale interpretativă, a aplicării unor dispoziții normative noi, care au o sferă largă de incidență în raport obiectul de reglementare. Totodată, la acest moment, nu se cunoaște cristalizarea unei practici judiciare în ceea ce privește aplicarea dispozițiilor OUG nr.3/2019, act normativ intrat în vigoare în februarie 2019, dar care și-a produs cele dintâi efecte în luna decembrie a anului trecut.

În ceea ce privește necesitatea apelului la procedura instituită de art.519 C.pr.civ, se apreciază că în condițiile în care sesizarea vizează modalitatea de stabilire a daunelor interese la sumele datorate de ordonatorii de credite, cu impact direct asupra fondului bugetar, chestiunea de drept reclamă statuarea de Înalta Curte de Casație și Justiție pentru a se evita abordări jurisdicționale diferite cu efecte deopotrivă asupra situației creditorilor, cât și asupra debitorilor legali.

În consecință, față de considerentele expuse, se apreciază că, în speță, condițiile sesizării în temeiul art.519 C.r.civ sunt suficient de bine caracterizate și permit declararea ca admisibilă a sesizării, rămânând în competența Înaltei Curți de Casație și Justiție decizia în acest sens.

2. Problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, consultate astăzi, 09.06.2020.

II. Expunerea succintă a procesului :

Prin acțiunea formulată, reclamantii ----, în contradictoriu cu --- și --- din cadrul --- au solicitat instanței să dispună obligarea pârâților la plata de daune - interese constând în dobânda legală penalizatoare aferentă sumelor achitate cu întârziere (până la data pronunțării hotărârii definitive în această cauză) și pentru sumele neachitate până atunci, sume care le-au fost acordate prin OMJ nr.2883/2018, calculată de la data exigibilității fiecărei obligații lunare de plată și până la data plății efective, pentru sumele datorate cu trei ani anteriori introducerii prezentei acțiuni.

Prima instanța a reținut că reclamantii ocupă funcții de -- în cadrul Serviciului de ----, fiind angajați în cadrul ---.

A apreciat prima instanța că cererea formulată este întemeiată, întrucât îndreptățirea reclamantilor de a primi și dobânda legală este prevăzută atât de legea generală, prin dispozițiile art. 1531 și 1535 Cod Civil, cât și de legea specială fiind vorba de drepturi salariale, conform art. 166 alin. 4 din Codul muncii.

Dispozițiile legale inserate în articolele 1531 și 1535 Cod Civil prevăd că dobânda legală se datorează indiferent de motivul pentru care suma datorată nu este plătită la scadență și de existența sau nu a culpei debitorului indiferent dacă este sau nu prevăzută în vreun contract încheiat între părți, indiferent cine este debitorul și fără a fi necesar a se face dovada îndeplinirii condițiilor răspunderii civile delictuale sau contractuale.

Prevederile art. 1535 Cod Civil fac referire numai la cuantumul stabilit de părți prin contract, fără a fi necesară încheierea unei convenții nici măcar pentru determinarea acestuia; în lipsa unei convenții cu privire la cuantum acesta se determină potrivit dispozițiilor legale.

În cazul executării cu întârziere a obligației de plată a unei sume de bani, indiferent de izvorul contractual sau delictual al obligației, daunele interese sub forma dobânzii legale se datorează, fără a se face dovada unui prejudiciu și fără ca principiul reparării integrale a prejudiciului să poată fi nesocotit. Dobânda legală se acordă pentru a compensa foloasele nerealizate de creditor din cauza neexecutării la timp a obligației de către debitor (lucrum cessans).

Dobânda datorată de debitorul obligației bănești pentru neîndeplinirea obligației la scadență, poartă denumirea, potrivit art. 1 alin. 3 din O.G. nr. 13/2011, de dobândă penalizatoare, acordarea dobânzii legale penalizatoare reprezentând sancțiunea aplicată pentru întârzierea la plată a unei obligații care revine angajatorului.

Instanța a reținut că, în calitate de instituție bugetară implicată în plata drepturilor salariale, pârâta este reprezentant al statului, căruia îi este imputabilă, din punct de vedere delictual, executarea cu întârziere a creanțelor, reclamantii neputând fi privați de folosul neobținut prin neexecutarea integrală și la termen a debitelor.

Raportat celor expuse mai sus, instanța a dispus obligarea pârâtei la plata de daune interese constând în dobânda legală penalizatoare aferentă sumelor achitate cu întârziere, așa cum a fost solicitată prin cererea introductivă, începând cu luna septembrie 2016 și până la plata efectivă, în conformitate cu dispozitivul sentinței pronunțate.

Pentru aceleași considerente, participând la deliberări, conform art.55 din Legea nr.304/2004, asistenții judiciari și-au exprimat opinia în sensul celor reținute de instanța de judecată.

Împotriva acestei sentințe a declarat apel pârâta --- din cadrul ---, criticând-o pentru nelegalitate și netemeinicie.

Apreciază apelanta că hotărârea a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material referitoare la condițiile în care se acordă dobânda legală penalizatoare și la dispozițiile legale privind cazul fortuit.

-- s-a aflat într-o situație de caz fortuit cu privire la plata diferențelor salariale rezultate ca urmare a creșterii VRS prin asimilare cu alte categorii profesionale, condiții în care nu i se poate imputa neplata la scadență ori plata cu întârziere a acestor drepturi, *din simplul motiv că la presupusa data scadență, aceste drepturi nici nu existau, ele fiind acordate abia în data de 19.07.2018 prin OMJ nr. 2883/C/2018.* Astfel, OMJ nr. 2883/C/2018 a fost emis în contextul în care VRS a crescut pentru anumiți angajați aparținând altor categorii profesionale din domeniul justiției, ca urmare a obținerii unor hotărâri judecătorești favorabile care le-au recunoscut acestora dreptul la o majorare a VRS, apărând astfel, diferențe de salarizare între funcții similare și existând valori ale VRS diferite de la o instituție la alta și de la o categorie profesională la alta.

Când acest fenomen a devenit unul sistemic, ordonatorii de credite din sistemul justiției au decis realizarea unei egalizări a VRS pentru toate categoriile profesionale din domeniul Justiției, temeiul invocat fiind Decizia Curții Constituționale nr. 794/2016, care a fost publicată în luna decembrie 2016 și care a declarat neconstituționale dispozițiile art. 3îndI alin. (12) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2015.

În aceste condiții, VRS până la valoarea de 463,5 lei a fost acordat personalului de --, prin OMJ nr. 2883/C/2018, prin asimilare cu situația altor categorii profesionale din justiție, fără însă ca vreun angajat din sistemul de probațiune să dețină o hotărâre judecătorească pentru această valoare.

Apreciază că nu se poate imputa -- vreo culpă cu privire la faptul că a întârziat punerea în executare a acestor drepturi. Consideră că, majorarea succesivă a VRS ca urmare a pronunțării unor hotărâri judecătorești pentru angajați din alte instituții și aparținând altor categorii profesionale, poate fi asimilată cazului fortuit prevăzut de art. 1.351 din Codul civil, aspecte cu privire la care instanța de fond nu s-a pronunțat, realizând o aplicare mecanică a literei legii, respectiv a prevederilor legale care reglementează acordarea dobânzii penalizatoare în caz de neplată la scadență a unor obligații, fără a ține seama de modul în care s-a născut obligația de plată.

Având în vedere cele arătate mai sus, pretențiile reclamantilor-intimați de a li se acorda penalități de întârziere ar fi trebuit respinse ca neîntemeiate prin raportare la dispozițiile referitoare la cazul fortuit, până la data de 19.07.2018, care este data emiterii OMJ nr. 2883/C/2018, iar după această dată instanța ar fi trebuit să respingă pretențiile prin raportare la argumentele în legătură cu moratoriul legal expuse în întâmpinare de DNP.

Pentru aceste motive solicită admiterea apelului și respingerea acțiunii.

Intimații ---, au formulat întâmpinare prin care au solicitat respingerea apelului ca nefondat.

Relativ la susținerile ---, cum că drepturile salariale nu au existat anterior datei de 19.07.2018, când a fost emis OMJ 2883/C/2018, arată că aceste susțineri sunt contrazise de însuși OMJ 2883/C/2018, emis de către MJ și DNP.

Aceste drepturi (recunoscute prin acel ordin) au existat efectiv și permanent, lună de lună, de la momentul nașterii lor, în aprilie 2015, chiar dacă nu erau evidențiate în statele de plată, intimații având în patrimoniu dreptul la creșterile salariale prevăzute de OMJ 2883/C/2018, drepturile fiind în curs de realizare, prin calculul efectiv și plata acestora. Or, recunoașterea târzie de către angajator a unor drepturi, prin acest OMJ, nu este echivalentă cazului în care creanța nu este exigibilă, nu există înainte.

Prin acest OMJ le-au fost recunoscute drepturile salariale începând cu aprilie 2015 și nu din 19.07.2018, cum arată acum --, prin apel, fiind drepturi salariale date prin lege, și nu prin bunăvoința angajatorului, având în vedere calitatea intimaților de angajați și nu de beneficiari ai serviciului public.

Referitor la critica din apel ce vizează exonerarea pârâtei de la plata dobânzilor penalizatoare, întrucât prejudiciul care a fost creat prin neacordarea la scadență a drepturilor salariale, în integralitate, s-ar datora cazului fortuit și nu culpei sale, apreciază că este total neîntemeiată.

Dobânda legală, circumscrisă noțiunii de daune interese moratorii, se datorează indiferent de motivul pentru care suma datorată nu este plătită la scadență și independent de existența sau inexistența culpei debitorului (de exemplu existența unei ordonanțe de eşalonare a plății debitului stabilit prin raportare la OMJ 2883/C/2018), cum, de altfel, acordarea dobânzii legale nu este condiționată nici de necesitatea dovedirii îndeplinirii condițiilor răspunderii civile delictuale în acest caz.

Consideră intimații că sunt beneficiarii acestor dobânzi legale penalizatoare, pentru neexecutarea integrală a obligației de plată a drepturilor salariale restante, fiind evident prejudiciul suferit.

Soluția de obligare a părților la plata dobânzii se impune și din considerente de echitate, dat fiind că executarea datoriei a fost amânată pe parcursul a 5 ani, cu începere din 2019, conform OUG 3/2019 (în 2019 fiindu-ne acordat doar 5% din restante). Această eșalonare a fost dispusă prin ordonanță de urgență a guvernului, fără acordul intimațiilor, iar termenul stabilit pentru executarea întregii sume depășește o durată rezonabilă în valorificarea dreptului, și nu mai răspunde cerințelor de proporționalitate dintre scopul urmărit prin reglementarea adoptată și menținerea unui just echilibru al intereselor noastre și ale ministerului (care invocă, în preambulul ordonanței, inexistența fondurilor bugetare necesare). Prejudiciul suferit prin eșalonarea succesivă a plății drepturilor salariale, nu poate fi considerat acoperit prin actualizarea creanțelor în raport cu rata inflației în condițiile ordonanței emise și nici prin plata dobânzii remuneratorii (nu penalizatorii, cum prevede legea specială în materie).

Emiterea acestei ordonanțe nu este o cauză exoneratoare de răspundere, ci constituie un eveniment pe care angajatorul, deși îl puteau prevedea, nu a luat măsuri corespunzătoare, pentru a evita neexecutarea, OMJ fiind emis în iulie 2018, iar angajatorul a așteptat până în 2019, când s-a emis ordonanța de eșalonare. Așadar, adoptarea ordonanței nu poate fi considerată drept caz fortuit, întrucât lipsesc și lipsesc caracteristicile principale. Concluzionând, arată că nici pronunțarea unor hotărâri judecătorești „favorabile” angajaților din familia ocupațională justiție și nici adoptarea de către guvern a unei ordonanțe de eșalonare a drepturilor salariale restante nu reprezintă cazuri fortuite, care să răstoarne prezumția de culpă a angajatorului în executarea obligației de a plăti drepturile salariale restante, întrucât acestor împrejurări le lipsesc caracteristicile esențiale ale evenimentului care să reprezinte cazul fortuit.

Intimatul ---, prin întâmpinarea formulată, solicită a se observa că, relativ la admiterea lipsei calității procesuale pasive a --, apelanții nu au formulat critici, astfel că aceste dispoziții au dobândit autoritate de lucru judecat.

Pe fondul cauzei, apreciază că, în mod greșit prima instanță a admis cererea ca întemeiată.

În conformitate cu dispozițiile art. 1 alin. 3 din OG nr. 13/2011, dobânda penalizatoare - în cazul în care nu a fost stabilită prin convenția părților, este egală cu dobânda legală, iar rata celor 2 dobânzi este diferită conform art. 4 din OG nr. 13/2011 reprezintă daunele-moratorii pentru neîndeplinirea la timp a obligației de plată, care sunt definite la art.1535 NCC.

Față de Decizia pronunțată în interesul legii nr. 2/2014 de către Înalta Curte de Casație și Justiție, singura situație în care s-ar fi putut acorda dobânda penalizatoare sub forma dobânzii legale ar fi fost ca sancțiune pentru neexecutare, în condițiile în care debitorul nu ar fi executat creanța în cuantumul și la termenele stabilite de prevederile legale speciale în materie.

În sprijinul celor susținute invocă cu titlu de practică judiciară, decizia civilă nr.349/LMA/10.07.2019, pronunțată de Tribunalul Satu Mare în dosarul nr.484/83/2019, în considerentele căreia instanța a reținut: „(...) în privința pretențiilor reclamanților de a plăti dobânda penalizatoare, este de subliniat că dobânda respectivă se acordă de la scadența creanței principale, scadență reglementată de dispozițiile art. 1 din OUG nr.3/2019, potrivit cărora plata creanței s-a eșalonat în cinci tranșe, pe anii 2019-2023, la data sesizării instanței nici tranșa aferentă anului 2019 nefiind scadentă, în lipsa stabilirii unei date anume în acest sens.”

III. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea problemei de drept:

Reclamanții intimați apreciază că nu este admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru interpretarea unor dispoziții legale referitoare la acordarea dobânzilor penalizatoare și remuneratorii, deoarece acestea nu sunt susceptibile de interpretări diferite, modul de aplicare a normelor legale la situația de fapt dedusă în litigiul pendinte fiind clare. Cele două dobânzi se pot cumula, din articolul 2 al OG nr. 13/2001 rezultând foarte clar că dobânda legală penalizatoare se aplică și atunci când obligația în cauză este purtătoare de dobânzi în temeiul unei dispoziții legale - cum sunt cele din OUG 3/2019.

Invocă prevederile art. 519 din Codul de procedură civilă, din cuprinsul cărora se desprind condițiile de admisibilitate pentru declanșarea procedurii de sesizare în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, condiții care trebuie să fie întrunite în mod cumulativ.

Chiar dacă chestiunea de drept invocată de instanță are legătură cu dezlegarea cauzei, apreciază că aceasta nu îndeplinește cerința de a fi o veritabilă și reală problemă de drept, născută dintr-un text incomplet sau neclar, susceptibil de interpretări contradictorii, și nici cerința caracterului

de noutate nu se verifică, astfel că declanșarea mecanismului de preîntâmpinare a jurisprudenței neunitare nu este necesară.

Astfel, apreciază că, caracterul de noutate a chestiunii de drept invocate s-a pierdut pe măsură ce chestiuni de drept similare au primit o dezlegare din partea instanțelor în urma unei interpretări a dispozițiilor legale incidente, iar opiniile jurisprudențiale izolate sau cele pur subiective nu pot constitui temei declanșator al mecanismului pronunțării unei hotărâri prealabile. Referitor la dificultatea problemei de drept, respectiv a clarității textului legal pe care este întemeiată acțiunea, s-a arătat că solicitarea de a li se acorda dobânzi penalizatoare este întemeiată pe dispozițiile prevăzute de OG 13/2011, întrucât pârâții nu și-au îndeplinit obligația de a calcula și a plăti salariul cuvenit, integral, de la data scadenței pentru fiecare lună. După cum reiese din textul de lege, această dobândă este datorată de angajator pentru neîndeplinirea obligației de a plăti drepturile salariale la scadență, având natura juridică de daună moratorie. În același sens sunt și dispozițiile art. 1531 și ale art. 1535 din Noul Cod civil, de unde rezultă că daunele interese cuvenite sunt daune moratorii și pentru acordarea acestora nu este necesară încheierea unei convenții între părți, nefiind necesară dovedirea prejudiciului de către creditor, existența acestuia fiind prezumată.

Se constată că pârâții sunt obligați prin lege (OUG 3/2019) să acorde dobândă legală remuneratorie de la data emiterii OMJ 2883/C/19.07.2018, însă această normă nu face nicio referire la dobânda legală penalizatoare, stabilită de OUG 13/2001.

Termenul scadenței fiecărei sume datorate de pârâți, provenite din diferențe de VRS conform OMJ 2883/C/2018, este data de 10 a fiecărei luni pentru luna precedentă, începând din mai 2015 (pentru aprilie 2015). Astfel, de la data împlinirii termenului scadenței (din 10 mai 2015) și până la data plății efective a fiecărei sume, pârâții datorează dobândă legală penalizatoare, potrivit dispozițiilor cuprinse în OUG 13/2011, aceasta întrucât, așa cum am arătat, norma este clară și completă.

Cele două dobânzi se pot cumula, din articolul 2 al OG nr. 13/2001 rezultând foarte clar că dobânda legală penalizatoare se aplică și atunci când obligația în cauză este purtătoare de dobânzi în temeiul unei dispoziții legale - cum sunt cele din OUG 3/2019.

Dispozițiile art. 166 C. Muncii și art. 1531 alin. 1 și alin. 2 teza I din Codul civil trebuie corelate cu cele ale art. 1489 (dobânda este cea convenită de părți sau, în lipsă, cea stabilită de lege), dar și cu cele ale art. 1535 din Codul civil, în conformitate cu care, debitorul datorează daune-moratorii, în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, care se cuvin de la scadență până în momentul plății, în cuantumul prevăzut de lege, fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu. În plus, art. 10 din OUG 13/2011 prevede că dispozițiile art. 1535 din Codul Civil sunt aplicabile dobânzii penalizatoare. De asemenea, prin Decizia ÎCCJ nr. 21/2015 s-a statuat că *...dobânzile penalizatoare datorate de stat pentru executarea cu întârziere a obligațiilor de plată pot fi solicitate pentru termenul de 3 ani anterior datei introducerii acțiunii*.

Chiar dacă obligația de plată stabilită a fost eșalonată la plată, aceasta este scadentă prin raportare la dispozițiile art. 170 din Codul muncii (întrucât *acceptarea unei părți din drepturile salariale nu are semnificația unei renunțări la drepturile salariale ce se cuvin în integralitatea lor*, dobânzile penalizatoare fiind asimilate veniturilor salariale, fiind și impozitate ca atare de norma fiscală), astfel încât este datorată dobânda legală penalizatoare prevăzută de art. 3 alin. 2 din OG 13/2011, a cărei acordare depinde de momentul scadenței, iar nu de cel al unor eventuale termene de eșalonare la plată.

Prin coroborarea și analiza tuturor dispozițiilor legale, se constată că normele privind modul de acordare a dobânzilor penalizatoare sunt complete, clare și nesusceptibile de interpretări contradictorii.

Prin urmare, apreciază că nu este admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru interpretarea unor dispoziții legale, deoarece acestea nu sunt susceptibile de interpretări diferite, modul de aplicare a normelor legale la situația de fapt dedusă în litigiul pendinte fiind clare.

Apelanta pârâtă ---, apreciază că nu se pot acorda dobânzi penalizatoare nici pentru perioada anterioară emiterii ordinelor de acordare a drepturilor salariale și nici pentru perioada ulterioară emiterii aceluiași ordine.

Potrivit art. 4 din OMJ nr. 2883/C/19.07.2018, acest act administrativ produce efecte pentru perioada 09.04.2015-30.06.2018, în sensul că plata drepturilor salariale aferente acestui interval de timp se va efectua „după asigurarea fondurilor necesare în bugetul Direcției Naționale de Probațiune”.

În raport de prevederile art. 1 alin. (1) din O.U.G. nr. 3/2019, din punct de vedere cronologic se pot identifica trei fracțiuni de timp și anume:

- perioada 9 aprilie 2015-30 iunie 2018, prevăzută în OMJ nr. 2883/C/2018 și în O.U.G. nr. 3/2019;

• data de 19.07.2018, când a fost emis OMJ nr. 2883/C/2018 și în raport de care se calculează dobânda remuneratorie;

• data de 08.02.2019, când a intrat în vigoare O.U.G. nr. 3/2019 când raporturile juridice dintre părți au fost modificate.

Întrucât O.U.G. nr. 3/2019 se referă la situațiile juridice născute anterior adoptării ei, efectele acestora se produc în ordinea inversă menționată mai sus, respectiv asupra OMJ nr. 2883/C/2018 emis la data de 19.07.2018 și implicit asupra drepturilor la care acesta face referire, aferente perioadei 9 aprilie 2015-30 iunie 2018. Prin urmare, raporturile juridice dintre părți aferente perioadei 9 aprilie 2015-30 iunie 2018, cu privire la drepturile constatate prin OMJ nr. 2883/C/2018, intră sub incidența O.U.G. nr. 3/2019 cu toate consecințele care decurg din regimul derogatoriu de la dreptul comun.

Efectele produse de O.U.G. nr. 3/2019 se reflectă asupra scadenței obligației și implicit asupra dreptului la dobândă penalizatoare.

Față de dispozițiile OG 13/2011, apelantul apreciază că acordarea prin O.U.G. nr. 3/2019 a dobânzii remuneratorii echivalează cu amânarea termenelor de scadență cel mai târziu la data de 31 decembrie a fiecăruia dintre anii 2019-2023.

Astfel, din reunirea celor două condiții de mai sus, rezultă că dobânda remuneratorie se acordă pentru perioada „anterioară” termenelor de scadență prevăzute pentru fiecare an din intervalul 2019-2023 (cel târziu data de 31 decembrie a fiecărui an) și se calculează înapoi în timp până la emiterea actului administrativ (potrivit art. 1 alin. (3) din O.U.G. nr. 3/2019).

Faptul că dobânda remuneratorie se acordă pentru „perioada anterioară” împlinirii termenelor de scadență prevăzute pentru fiecare an din intervalul 2019-2023 și se calculează înapoi în timp doar până la emiterea actului administrativ, iar nu până la datele prevăzute în conținutul acestuia, a fost o opțiune a legiuitorului, care nu îndreptățește reclamanții la acordarea dobânzii penalizatoare.

În concluzie, după intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 3/2019, scadența obligației recunoscute prin O.M.J. nr. 2883/C/2018 nu mai este lunară (cum au apreciat intimații-reclamanți și instanța de fond), fiind amânată până cel mai târziu la data de 31 decembrie a fiecăruia dintre anii 2019-2023. Nu este posibil ca una și aceeași obligație să aibă două tipuri de scadență, respectiv și o scadență lunară și o scadență la termenele prevăzute pentru fiecare an din intervalul 2019-2023, ceea ce nu ar fi posibil.

Dreptul comun în materia scadenței obligației de plată a drepturilor salariale este reprezentat de art. 166 alin. (1) și alin. (4) din Legea nr. 53/2003 privind Codul muncii. Dispoziții derogatorii de la dreptul comun au fost instituite prin O.U.G. nr. 3/2019, respectiv amânarea, prin acest act normativ, a scadenței obligației de plată a drepturilor pentru perioada 9 aprilie 2015 - 30 iunie 2018.

Deși, la o primă vedere, s-ar putea înțelege că O.U.G. nr. 3/2019 nu ar reglementa „scadența diferențelor de drepturi salariale” și ar institui doar „eșalonarea plății drepturilor salariale restante”, astfel cum rezultă de altfel din chiar denumirea actului normativ, la o analiză mai atentă, se observă că prin art. 1 alin. (1) rap. la alin. (3) al aceluiași articol se instituie o amânare a scadenței obligației de plată a drepturilor salariale, astfel cum aceasta era reglementată prin dispozițiile art. 166 alin. (1) și alin. (4) din Codul muncii.

În consecință, întrucât dobânda remuneratorie se calculează pentru „perioada anterioară”, automat, scadența obligației nu poate fi decât „ulterioară”, respectiv cel mai târziu la data de 31 decembrie a fiecăruia dintre anii 2019-2023, iar nu lunară, conform Codului muncii.

În concret, în conformitate cu art. 1 alin. (1) din O.U.G. nr. 3/2019 raportat la alin. (3) al aceluiași articol, dobânda remuneratorie se calculează înapoi, din anul 2019 (respectiv 2020, 2021, 2022, 2023), când obligația devine scadentă, până la data emiterii OMJ nr. 2883/2018.

Conform voinței legiuitorului prevăzută la art. 1 alin. (3) din O.U.G. nr. 3/2019, dobânda remuneratorie se calculează „înapoi” doar până la data când s-a recunoscut dreptul (data emiterii OMJ nr. 2883/2018) și nu până la datele corespunzătoare perioadei „9 aprilie 2015-30 iunie 2018” (la care fac referire OMJ nr. 2883/2018 și O.U.G. nr. 3/2019), ca și cum, printr-o ficțiune a legii, diferențele salariale corespunzătoare acestei perioade s-ar datora de la data emiterii actului administrativ și scadența acestora este amânată până cel târziu la sfârșitul anilor 2019-2023.

Doar în situația în care legiuitorul ar fi stabilit prin O.U.G. nr. 3/2019 „dobândă penalizatoare” în loc de „dobândă remuneratorie” s-ar fi putut pune în discuție scadența „lunară” a obligației de plată a drepturilor salariale, întrucât doar aceasta s-ar fi putut calcula pentru perioada „ulterioară” împlinirii termenului scadenței (considerat a fi lunar). Or, în speța de față, natura dobânzii remuneratorii, prin faptul că se calculează pentru perioada „anterioară”, produce efecte asupra scadenței obligației, pe care o amână.

Efectele amânării scadenței obligației, instituită prin O.U.G. nr. 3/2019, în ceea ce privește dreptul la dobândă penalizatoare constă în faptul că dreptul de acces la instanță atât pentru plata

diferențelor de drepturi cât și pentru plata dobânzii penalizatoare poate fi exercitat doar după împlinirea termenelor de scadență prevăzute în art. 1 alin. (1) din O.U.G. nr. 3/2019.

Având în vedere cele menționate anterior, rezultă că nu poate fi acordată dobândă legală penalizatoare în condițiile în care prin O.U.G. nr. 3/2019 s-a instituit, din motive de utilitate publică, o amânare a „scadenței” obligației până la data de 31 decembrie a fiecăruia dintre anii 2019-2020 și până la acest moment nu a fost cazul nerespectării acestor termene legale.

Prin urmare, dobânda penalizatoare nu poate fi acordată nici pentru perioada 09.04.2015-30.06.2018 și nici pentru perioada ulterioară, până la împlinirea termenelor de scadență reglementate de O.U.G. nr. 3/2019, în temeiul principiului de drept specialia generalibus derogant.

Dobânda remuneratorie poate fi cumulată cu dobânda penalizatoare doar în situația nerespectării termenelor de scadență instituite prin art. 1 alin. (1) din O.U.G. nr. 3/2019 (ceea ce nu este cazul în speță, întrucât drepturile aferente anului 2019 au fost achitate în termen, iar cele aferente anilor 2020-2023 sunt scadente cel mai târziu la datele de 31 decembrie a fiecăruia dintre acești ani). Invocă practică judiciară, respectiv, sentința civilă nr. --- pronunțată de Tribunalul --- Secția civilă

Prin Decizia ICCJ nr. 2/2014 s-a analizat îndreptățirea creditorilor ce dețineau hotărâri judecătorești (titluri executorii) de a obține daune-interese pentru întârzierea executării acestor hotărâri, în timp ce în speță este vorba despre obligația de plată a unor drepturi salariale recunoscute prin act administrativ care face obiectul unei reglementări legale (O.U.G. nr. 3/2019) inclusiv în ceea ce privește amânarea scadenței obligației;

- forma de răspundere analizată în Decizia ICCJ nr. 2/2014 este cea delictuală, în timp ce reclamanții și-au întemeiat acțiunea pe o formă de răspundere contractuală (respectiv art. 1535 Cod civil);

- Î.C.C.J. a analizat dispozițiile Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 71/2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, prin raportare la dispozițiile Codului civil iar nu prin raportare la Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, care nu era în vigoare nici la data adoptării O.U.G. nr. 71/2009 și nici la data sesizării Î.C.C.J., astfel că la acea dată dobânda remuneratorie și dobânda penalizatoare nu erau reglementate în forma actuală;

- prin ambele acte normative s-a dispus actualizarea diferențelor de drepturi cu rata inflației, însă prin O.U.G. nr. 71/2009 legiuitorul nu a acordat nici un fel de dobândă, spre deosebire a O.U.G. nr. 3/2019 care prevede dreptul la dobândă remuneratorie, fapt ce are efecte asupra scadenței obligației;

- conform O.U.G. nr. 71/2009 scadența obligației de plată a drepturilor salariale era cea prevăzută în titlurile executorii reprezentate de hotărârile judecătorești, în timp ce conform O.U.G. nr. 3/2019 scadența drepturilor salariale a fost amânată legal pe anii 2019-2023, fapt ce rezultă din cuprinsul definiției legale a dobânzii remuneratorii.

Având în vedere cele de mai sus, apreciază că nu se pot acorda dobânzi penalizatoare nici pentru perioada anterioară emiterii ordinelor de acordare a drepturilor salariale și nici pentru perioada ulterioară emiterii aceluiași ordine.

IV. Punctul de vedere motivat al completului de judecată:

1. redarea normei de drept interne ce urmează a fi supusă dezlegării Înaltei Curți de Casație și Justiție, cu indicarea exactă a actului normativ și materiei de drept căreia e circumscrisă problema de drept:

OUG nr. 3/2019, aprobată prin Legea 224/2019, privind eşalonarea plății drepturilor salariale restante pentru unele categorii de personal din sistemul justiției

Art. 1 - (1) Plata sumelor reprezentând drepturi de natură salarială restante stabilite în favoarea personalului din sistemul justiției prevăzut la art. 2 prin acte administrative ale ordonatorilor de credite aferente perioadei 9 aprilie 2015 - 30 iunie 2018 se va realiza după cum urmează:

- a) în anul 2019 se plătește 5% din totalul sumei cuvenite;
- b) în anul 2020 se plătește 10% din totalul sumei cuvenite;
- c) în anul 2021 se plătește 25% din totalul sumei cuvenite;
- d) în anul 2022 se plătește 25% din totalul sumei cuvenite;
- e) în anul 2023 se plătește 35% din totalul sumei cuvenite.

(2) Sumele prevăzute la alin. (1), plătite în temeiul prezentei ordonanțe de urgență, se actualizează cu indicele prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică.

(3) La sumele actualizate în condițiile alin. (2) se acordă dobânda legală remuneratorie, calculată de la data emiterii ordinelor/deciziilor de acordare a drepturilor salariale.

Art.2 Prezenta ordonanță de urgență se aplică personalului din sistemul justiției ale cărui indemnizații de încadrare/salarii de bază se stabileau în perioada prevăzută la art. 1 alin. (1) pe baza valorii de referință sectorială din cadrul: curților de apel, tribunalelor, judecătoriilor, al celorlalte instituții pentru care ministrul justiției este ordonator principal de credite, al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și al parchetelor de pe lângă curțile de apel, de pe lângă tribunale și de pe lângă judecători.

OG nr.13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar

Art. 1 - (1) Părțile sunt libere să stabilească, în convenții, rata dobânzii atât pentru restituirea unui împrumut al unei sume de bani, cât și pentru întârzierea la plata unei obligații bănești.

(2) Dobânda datorată de debitorul obligației de a da o sumă de bani la un anumit termen, calculată pentru perioada anterioară împlinirii termenului scadenței obligației, este denumită **dobândă remuneratorie**.

(3) Dobânda datorată de debitorul obligației bănești pentru neîndeplinirea obligației respective la scadență este denumită **dobândă penalizatoare**.

Art. 3 - (1) Rata dobânzii legale remuneratorii se stabilește la nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României, care este rata dobânzii de politică monetară stabilită prin hotărâre a Consiliului de administrație al Băncii Naționale a României.

(2) Rata dobânzii legale penalizatoare se stabilește la nivelul ratei dobânzii de referință plus 4 puncte procentuale.

Codul Muncii:

Art.166 – alin.1 Salariul se plătește în bani cel puțin o dată pe luna, la data stabilită în contractul individual de muncă, în contractul colectiv de muncă aplicabil sau în regulamentul intern, după caz.

Art.166 alin. 4 Întârzierea nejustificată a plății salariului sau neplata acestuia poate determina obligarea angajatorului la plata de daune-interese pentru repararea prejudiciului produs salariatului.

Cod Civil:

Art.1531 alin.1 - (1) Creditorul are dreptul la repararea integrală a prejudiciului pe care l-a suferit din faptul neexecutării.

Art.1535 - (1) În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la daune moratorii, de la scadență până în momentul plății, în cuantumul convenit de părți sau, în lipsă, în cel prevăzut de lege, fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu. În acest caz, debitorul nu are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății ar fi mai mic.

(2) Dacă, înainte de scadență, debitorul datora dobânzi mai mari decât dobânda legală, daunele moratorii sunt datorate la nivelul aplicabil înainte de scadență.

(3) Dacă nu sunt datorate dobânzi moratorii mai mari decât dobânda legală, creditorul are dreptul, în afara dobânzii legale, la daune-interese pentru repararea integrală a prejudiciului suferit.

Art. 1412 C.civil Termenul este suspensiv atunci când, până la împlinirea lui, este amânată scadența obligației.

2. prezentarea jurisprudenței proprii instanțe:

În jurisprudența proprie a Curții de Apel Iași nu s-au identificat hotărâri în materia supusei analizei.

3. prezentarea jurisprudenței naționale/a altor state/comunitară/a drepturilor omului apreciate a fi relevantă pentru dezlegarea problemei de drept supuse analizei:

Prin Decizia nr.2/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a statuat că „ În aplicarea dispozițiilor art. 1082 și 1088 din Codul civil din 1864, respectiv art. 1.531 alin. (1), alin. (2) teza I și art. 1.535 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, pot fi acordate daune-interese moratorii sub forma dobânzii legale pentru plata eşalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului din sectorul bugetar în condițiile art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, aprobată cu modificări prin Legea nr. 230/2011.

Prin Decizia nr. 7 din 27 aprilie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție s-a decis : ” Plățile voluntare eşalonate în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, aprobată cu modificări prin Legea nr. 230/2011, efectuate în baza unui titlu

executoriu nu întrerup termenul de prescripție a dreptului material la acțiune pentru daunele-interese moratorii sub forma dobânzii penalizatoare.

Prin Decizia nr. 21 din 22 iunie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție s-au stabilit că "În interpretarea și aplicarea prevederilor art. 1079 alin. 2 pct. 3 din Codul civil de la 1864 și art. 1.523 alin. (2) lit. d) din Codul civil raportat la art. 166 alin. (1) și (4) din Codul muncii, republicat, cu modificările și completările ulterioare [art. 161 alin. (1) și (4) din Codul muncii în forma anterioară republicării] și art. 1088 din Codul civil de la 1864, art. 2 din O.G. nr. 9/2000, aprobată prin Legea nr. 356/2002, cu modificările și completările ulterioare, art. 2 din O.G. nr. 13/2011, aprobată prin Legea nr. 43/2012, cu modificările și completările ulterioare, și art. 1.535 din Codul civil, dobânzile penalizatoare datorate de stat pentru executarea cu întârziere a obligațiilor de plată pot fi solicitate pentru termenul de 3 ani anterior datei introducerii acțiunii."

α. Alte aspecte relevante:

1. punctul de vedere al completului de judecată asupra chestiunii de drept sesizate:

Prin Ordin nr.2883/C/19.07.2018 emis de Ministrul Justiției s-a dispus :

Art.1 (1) În perioada 09.04.2015-30.11.2015 personalul de probațiune beneficiază de un salariu de bază lunar, stabilit prin raportare la o valoare de referință sectorială de 421, 36 lei;

(2) În perioadă 01.12.2015-31.12.2017 personalul de probațiune beneficiază de un salariu de bază lunar, stabilit prin raportare la o valoare de referință sectorială de 463, 51lei;

(3) Începând cu luna august, calculul drepturilor salariale prevăzute la art.1 se va realiza ținând sama și de majorarea de 25% prevăzut de art. III din O.O.G. nr.20/2016 pentru modificarea și completarea OUG 577/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

Art.2 (1) Începând cu data de 1 ianuarie 2018, în aplicarea dispozițiilor Legii cadru nr.153/2012 drepturile salariale ale personalului de probațiune se recalculează, având în vedere cele menționate la art.1 alin.2.(...)

Art.4 Plata drepturilor salariale prin raportare la valorile de referință sectorială prevăzute la art.1 se va realiza după cum urmează:

- începând cu luna august 2018, pentru drepturile aferente lunii iulie 2018;

- pentru perioada 09.04.2015-30.06.2018, după asigurarea fondurilor necesare în bugetul Direcției Naționale de Probațiune.

Din punct de vedere juridic, actul ordonatorului de credit a condus la recunoașterea în beneficiul reclamanților intimați a unei alte baze de calcul al drepturilor salariale decurgând din aplicarea unei alte valori de referință sectoriale, cu efecte nu numai *ex nunc*, dar și *ex tunc*, de la 09.04.2015. Dacă situația drepturilor aferente lunii iulie 2018 nu ridică probleme juridice, mult mai complexă rămâne situația diferențelor salariale determinate pe perioada 09.04.2015-30.06.2018.

Prin **decizia nr. 36 din 4 iunie 2018**, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru Dezlegarea unor Chestiuni de Drept a statuat că „În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 alin. (5¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările și completările ulterioare, soluția egalizării indemnizațiilor la nivel maxim are în vedere și majorările și indexările recunoscute prin hotărâri judecătorești unor magistrați sau membri ai personalului auxiliar, *indiferent dacă ordonatorul de credite a emis sau nu ordine de salarizare corespunzătoare*.” În considerente s-a reținut:” Astfel, a aprecia că nivelul maxim al salarizării nu poate include drepturile obținute prin hotărâri judecătorești definitive decât dacă au fost emise ordine de salarizare ar însemna să fie lăsată la latitudinea ordonatorilor de credite consecința aplicării sau neaplicării prevederilor legale. (...) Chiar dacă în cauză hotărârile judecătorești pronunțate pentru obținerea unor drepturi salariale au efecte doar între părțile ce au luat parte la judecată, totuși se observă că hotărârile judecătorești prin care s-a recunoscut majorarea indemnizației de încadrare, cum sunt cele prin care s-au stabilit majorările de 2%, 5% și, respectiv, 11% acordate magistraților și personalului asimilat, în temeiul Ordonanței Guvernului nr. 10/2007, nu vizează situații de fapt particulare, ci aplicarea unor prevederi legale cuprinse în acte normative, care au aplicabilitate generală. Prin urmare, aceste majorări salariale trebuie avute în vedere la stabilirea nivelului maxim de salarizare corespunzător fiecărei funcții, grad/trecută, gradație, vechime în muncă și în specialitate, aceasta fiind logica egalizării drepturilor salariale avute în vedere de legiuitor la edictarea textului legal a cărui interpretare se solicită”.(paragrafe 78-80)

În consecință, în absența actului administrativ al ordonatorului de credite, personalul din sistemul de justiție, în sens larg, putea obține, pe cale jurisdicțională, egalizarea indemnizațiilor la nivel maxim prin dispozițiilor art. 1 alin. (5¹) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014.

Însă odată cu emiterea actului administrativ acțiunea judiciară vizând această obligație legală a devenit lipsită de obiect, beneficiarii destinatari ai actului emis putând solicita doar plata drepturilor stabilite prin ordinul de salarizare. Recunoașterea operând retroactiv, în lipsa oricărei alte dispoziții legale, actul ordonatorului de credite era suficient pentru a solicita obligarea acestuia la plata drepturilor salariale și, în condițiile art. 166 alin.4 C.muncii, a daunelor interese moratorii, ca accesorii a dreptului de creanță principal.

Însă, așa-cum rezultă din expunerea de motive, luând în considerare influența substanțială asupra bugetului de stat pe anul 2019 a plății diferențelor salariale restante pentru personalul din sistemul justiției, având în vedere necesitatea instituirii unei reglementări speciale privind modul de plată a drepturilor salariale restante pentru perioada 9 aprilie 2015-30 iunie 2018 și ținând cont că nepromovarea unei ordonanțe de urgență ar avea drept consecință obligativitatea acordării imediate a drepturilor salariale restante, ceea ce ar constitui o imposibilitate, în condițiile inexistenței fondurilor bugetare necesare, prin art.1 din OUG nr. 3/2019 s-a instituit normativ eşalonarea la plata a sumelor reprezentând drepturi de natură salarială restante stabilite în favoarea personalului din sistemul justiției prevăzut la art. 2 prin acte administrative ale ordonatorilor de credite aferente perioadei 9 aprilie 2015-30 iunie 2018. Totodată s-a stabilit că sumele se actualizează cu indicii prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică și că se acordă dobânda legală *remuneratorie, calculată de la data emiterii ordinelor/deciziilor de acordare a drepturilor salariale* (art.1 alin.2 și 3)

Situația juridico-factuală din speță este doar similară situațiilor ce au condus anterior la pronunțarea deciziei în interesul legii și a deciziilor privind dezlegarea unor chestiuni de drept (a se vedea pct. 3 din prezenta sesizare), fără a fi identică, diferențele existente impunând prin particularitățile esențiale necesitatea prezentei sesizări.

În ceea ce privește similitudinile existente se rețin statuările Înaltei Curți de Casație și Justiție din cadrul deciziei în interesul legii nr.2/2014 potrivit căroră „nu se poate reține că Ordonanța de urgență a Guvernului nr.71/2009 reprezintă un caz fortuit care să răstoarne prezumția relativă de culpă a debitorului în executarea obligației, întrucât acestui element îi lipsesc două caracteristici esențiale, și anume: natura imprevizibilă a evenimentelor care au fundamentat adoptarea actului [care nu poate fi acceptată prin raportare la conduita așteptată a debitorului care trebuia să se comporte ca un bun proprietar, cu atât mai mult cu cât debitor este chiar statul, prin instituțiile sale, iar, conform art. 44 alin. (1) din Constituție, "creanțele asupra statului sunt garantate"] și faptul că măsura de eşalonare a procedurii de executare provine chiar de la debitor, iar nu de la un terț”. De asemenea, atât prin OUG nr.71/2009, cât și prin actul normativ aplicabil în cauză, OUG nr.3/2019, s-a dispus eşalonarea la plată a unor sume stabilite cu titlu de drepturi salariale, fiind fixat un alt termen pentru executarea obligației de plată.

Totuși deosebirile de esență se concentrează în următoarele elemente:

- drepturile de natură salarială au fost recunoscute prin act intern al ordonatorilor de credite, care deși reprezintă titlul legal de plată al drepturilor de salariale, nu reprezintă, în sensul legii, titlu executoriu;
- prin actul ordonatorului de credite s-a stabilit ab initio un termen incert de plata „după asigurarea fondurilor bugetare”;
- actul ordonatorului de credite nu a fost contestat în cauză;
- prin ordonanța de urgență de eşalonare de plata s-a stabilit expres modalitatea de evaluare a daunelor interese pentru plata cu întârziere respectiv actualizarea cu indicii de inflație, respectiv dobânda remuneratorie de la data emiterii ordinelor/deciziilor de salarizare.

În raport de cele statuate anterior de Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia în interesul legii nr. 2/2014, trebuie făcut pe de o parte distincție între daunele interese moratorii accesorii creanței reprezentând drepturile salariale – art.166 C.Muncii, respectiv daunele interese moratorii decurgând din fapta ilicită a executării cu întârziere. Totodată, dreptul la daune interese fiind indisolubil legat de scadența obligației de plată interesează determinarea din punct de vedere juridic al momentului temporar în care obligația de plată a devenit scadentă, fiind eşalonată doar executarea acesteia, în condițiile în care chiar dispozițiile OUG nr.3/2019 califică legal aceste drepturi salariale ca fiind „restante” (art.1 alin.1 din OUG 3/2019)

În determinarea efectelor juridice ale dispozițiilor OUG nr.3/2019, trebuie plecat de regula înscrisă în prevederile art.37 alin.1 din Legea nr. 24/2000, privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, în limbajul normativ aceleași noțiuni se exprimă numai prin

aceiași termeni. Conform art. 1 alin. (2) din O.G. nr. 13/2011 „dobânda remuneratorie” este definită ca fiind „dobânda datorată de debitorul obligației de a da o sumă de bani la un anumit termen, calculată pentru perioada anterioară împlinirii termenului scadenței obligației”. Instituind dobânda remuneratorie pentru plata sumelor reprezentând drepturi de natură salarială restante stabilite în favoarea personalului din sistemul justiției prin acte administrative ale ordonatorilor de credite aferente perioadei 9 aprilie 2015 - 30 iunie 2018, de la data emiterii ordinelor/deciziilor de salarizare, ar rezulta că, în sensul art.1 alin.2 din OG 13/2011, scadența obligației de plată a fost determinată prin OUG nr. 3/2019 ca fiind cea stipulată prin prevederile art.1 alin.1 din actul normativ.

În acest sens, apelantul a susținut că o obligație de plată, în sens legal nu poate avea două scadențe, efectele OUG nr.3/2019 având efecte juridice asupra determinării însăși a termenului de plată a drepturilor salariale.

În sens contrar, intimații reclamanți au susținut că daunele interese aferente sumelor reprezentând diferențe drepturi salariale au scadența lunară și *dobânda remuneratorie acordată prin actul normativ special vizează executarea*, putând fi cumulată cu dobânda penalizatoare aferentă salariatului, în sensul art.166 C.muncii.

O astfel de distincție, rezultă și din Decizia nr.21/2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, care a reținut ” Plecând de la considerentele obligatorii ale deciziei în interesul legii (*n.n Decizia nr. 2/2014*) se constată că, în cazul titlurilor executorii având ca obiect drepturi salariale neachitate salariaților bugetari, pot fi pretinse dobânzi penalizatoare menite a acoperi prejudiciul rezultat din fapta ilicită a statului, care, în calitate de debitor, achită cu întârziere sumele acordate prin hotărâri judecătorești, deși acestea sunt executorii de drept de la momentul pronunțării acestor hotărâri. Prin urmare, răspunzând primei ipoteze din întrebarea nr. 1, *aceste dobânzi nu au un caracter accesoriu debitului principal și nu reprezintă daune-interese datorate în temeiul art. 166 alin. (4) din Legea nr. 53/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pentru salariul neachitat, pentru care angajatorul este de drept în întârziere de la data scadenței obligației de plată a salariului.*” (paragrafe 42 și 43)

În consecință, în silogismul avansat de reclamanții intimați, angajatorul ar fi ținut la plata dobânzilor penalizatoare în temeiul art. 166 alin. (4) din Legea nr. 53/2003, de la data scadenței obligației de plata a salariului (în sistemul de justiție data de la data de 10 a lunii următoare) , respectiv dobânzi remuneratorii pentru eșalonarea plății titlurilor executorii(de la data emiterii actului ordonatorului de credite).

Apelantul contestă acest silogism, invocând faptul că anterior Ordinului nr.2883/C/19.07.2018 emis de Ministrul Justiției dreptul însuși nu exista și ca atare nu putea fi purtător de dobânzi, iar OUG nr.3/2019 a limitat legal posibilitatea acordării dobânzilor, atât sub aspectul duratei – de la data emiterii ordinelor/deciziilor de salarizare, cât și sub aspectul naturii și cuantumului acestuia – dobânzi remuneratorii.

Este indubitabil că în sistemul de clasificare a actelor normative, OUG nr.3/2019 este o reglementare derogatorie, în sensul art. 15 alin.3 din Legea 24/2000, instituind o reglementare particulară pentru o situație determinată. În consecință, acesta trebuie supus unei interpretări restrictive și vizând exclusiv plata sumelor reprezentând drepturi de natură salarială restante stabilite în favoarea personalului din sistemul justiției prin acte administrative ale ordonatorilor de credite aferente perioadei 9 aprilie 2015 - 30 iunie 2018. Totodată OUG nr.3/2019 este și un act normativ temporar, reglementând situația restanțelor salariale stabilite prin acte ale ordonatorilor de credite aferente intervalului 9 aprilie 2015 - 30 iunie 2018, exclusiv cu începere de la data emiterii ordinelor/deciziilor de acordare a drepturilor salariale și până la ultima tranșă stabilită de art.1 alin.1 lit.e din OG nr.3/2019.

În cazul acțiunilor judiciare vizând obligarea angajatorului, din sistemului de justiție la asigurarea salarizării la nivel maxim în raport de valoarea de referință sectorială recunoscută prin hotărâri judecătorești -, practica judiciară este unanimă în a recunoaște îndreptățirea salariaților la plata de daune interese pentru drepturile salariale restante în temeiul art.166 C.Muncii, constând în dobânzi penalizatoare de la data de când erau datorate diferențele. Faptul că după emiterea ordinelor de recunoaștere a drepturilor salariale restante, orice acțiune judiciară a salariaților în obligare la plata ar fi prematură, nu ar trebui să conducă la lipsirea acestora de dreptul la o dezdăunare completă, inclusiv în ceea ce privește beneficiul de care au fost lipsiți (lucrum cessans).

În aceasta interpretare, dobânda penalizatoare este raportată la scadența normală, lunară a obligației de plata a salariului și însoțește creanța principală, eșalonarea la plata instituită de OUG nr.3/2019 neputând înlătura beneficiul la daune interesele legale prevăzute de art.166 C.Muncii.

Cu toate acestea, divergența de opinie din cadrul completului a vizat întinderea temporală a acestui drept și consecințele recunoașterii legale exclusiv a dreptului la dobândă remuneratorie prin OUG 3/2019.

Astfel, *într-o opinie*, dispozițiile OUG nr.3/2019 sunt interpretate în sensul că au operat nu numai o eșalonare la plată, dar au și instituit, *indirect*, și un termen suspensiv legal de plată, în sensul art.1412 C.civ, prin impunerea legală a dobânzii remuneratorii (art. 1 alin. (3) din O.U.G. nr. 3/2019). În consecință, dobânda accesorie creanței principale – drepturi salariale restante - nu poate fi operantă, decât în temeiul dreptului comun și numai în afara sferei de acțiune a actului normativ derogator. În condițiile în care O.U.G. nr. 3/2019 a reglementat situația juridică a plății creanțelor salariale și natura și întinderea dobânzii datorate, doar pentru perioada ulterioară emiterii ordinelor/deciziilor de acordare a drepturilor salariale, pe perioada anterioară acestora, rămâne aplicabil dreptul comun, în speță art.166 C.muncii cu referire la art.1531 și 1535 C.civ și OG 13/2011.

OG nr. 3/2019 a intrat în vigoare la 12.02.2019, dar a reglementat situațiile juridice în curs (*facta pendentia*) vizând plata drepturilor salariale restante, începând cu data emiterii ordinelor/deciziilor de acordare a drepturilor salariale, fără a acoperi perioada pe care produce efecte actul recognitiv cuprinsă între 09.04.2015 (în speță, interesând doar sumele solicitate cu trei ani anterior acțiunii – data introducerii 12. 09.2019) până la data 19.07.2018. În consecință, întrucât dreptul recunoscut are natura juridică a unui drept salarial, este guvernat de regulile aplicabile acestui domeniu, fiind purtător de dobânzi legale penalizatoare de la data scadenței lunare până la data de 18.07.2018, ulterior acționând norma derogatorie. De la data de 19.07.2018, devin aplicabile exclusiv prevederile O.U.G. nr. 3/2019, reclamantii fiind îndreptățiți doar la dobânda remuneratorie instituită de art.1 alin.3 din acest act normativ.

În altă opinie, dispozițiile OUG nr. 3/2019 reglementează modalitatea de executare benevolă a obligației de plată a drepturilor salariale restante, respectiv amânarea executării obligațiilor scadente până la termenele stabilite prin actul normativ, fără însă a afecta caracterul exigibil al creanțelor. Prin urmare, ca efect al intrării în vigoare a OUG nr. 3/2019, creditorii nu mai pot solicita executarea obligației de plată a drepturilor salariale restante, dar acestea fiind scadente lună de lună, sunt producătoare de dobânzi penalizatoare pe toată perioada cuprinsă între scadență și plata efectivă.

Reglementarea modalității de executare a obligației de plată prin intermediul unui act normativ nu înlătură *per se* dreptul salariatului de a fi despăgubit pentru întârzierea plății drepturilor salariale. Având în vedere prevederile art.1516 C.civil, reținând că în privința drepturilor salariale calculate prin raportare la valorile de referință sectorială prevăzute în Ordinul 2883/C din 19.07.2018 pentru perioada 09.04.2015 - 30.06.2018, drepturi salariale restante, debitorul este de drept în întârziere, rezultă că dreptul de a cere daune interese nu este afectat, chiar dacă prin efectul legii creditorul nu mai poate cere executarea sau să treacă la executarea silită a obligației.

Obligația de plată a salariului este scadentă lună de lună, pe data de 10 a lunii următoare pentru diferențele de drepturi salariale aferente lunii anterioare, iar odată împlinit termenul nu mai este posibilă o suspendare sau amânare a acestuia. Prin urmare, dispozițiile art. 1 din O.G. nr. 3/2019 care prevăd plata eșalonată a drepturilor salariale restante stabilite în favoarea personalului din justiție prevăzut la art. 2 prin acte administrative ale ordonatorilor de credite aferente perioadei 9 aprilie 2015- 20 iunie 2018, actualizarea cu indicele prețurilor de consum și acordarea dobânzii legale remuneratorii calculată de la data emiterii ordinelor/deciziilor de acordare a drepturilor salariale nu pot fi interpretate în sensul că instituie un nou termen scadent al obligației de plată a salariului cu consecința inexigibilității creanței și nici în sensul înlăturării de la aplicare a dispozițiilor art. 166 alin. 4 codul muncii cu referire la 1531 și 1535 cod civil.

Prin urmare, creditorii au dreptul la repararea integrală a prejudiciului care cuprinde pierderea efectiv suferită și beneficiul de care acesta este lipsit.

Față de prevederile art. 1 alin. (1) și art.3 alin.1 din O.G. nr. 13/2011 în condițiile în care sumele eșalonate la plată sunt restante, scadența fiind depășită, daunele-interese sub forma dobânzii legale penalizatoare se datorează de debitor, fără a se face dovada vreunui prejudiciu și fără ca principiul reparării integrale a prejudiciului să poată fi nesocotit.

De aceea pentru a asigura o reparație integrală a prejudiciului, în sensul art.1535 alin. 3 C. civ, acordarea diferenței dintre dobânda remuneratorie prevăzută legal și dobânda legală, penalizatoare reprezintă un algoritm matematic și juridic corect și eficient pentru respectarea finalității normative și pentru satisfacerea integrală a drepturilor reclamantilor.

Prin Decizia în interesul legii nr. 2/2014, Înalta Curte de Casație și Justiție a apreciat că ” prin executarea eșalonată a obligației de plată creditorul a suferit un prejudiciu a cărui existență este confirmată chiar de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009, care, în cuprinsul art. 1 alin. (3),

în sensul că instituie un nou termen scadent al obligației de plată a salariului cu consecința inexigibilității creanței și nici în sensul înlăturării de la aplicare a dispozițiilor art. 166 alin. 4 codul muncii cu referire la 1531 și 1535 cod civil.

Prin urmare, creditorii au dreptul la repararea integrală a prejudiciului care cuprinde pierderea efectiv suferită și beneficiul de care acesta este lipsit.

Față de prevederile art. 1 alin. (1) și art.3 alin.1 din O.G. nr. 13/2011 în condițiile în care sumele eșalonate la plată sunt restante, scadența fiind depășită, daunele-interese sub forma dobânzii legale penalizatoare se datorează de debitor, fără a se face dovada vreunui prejudiciu și fără ca principiul reparării integrale a prejudiciului să poată fi nesocotit.

De aceea pentru a asigura o reparație integrală a prejudiciului, în sensul art.1535 alin. 3 C. civ., acordarea diferenței dintre dobânda remuneratorie prevăzută legal și dobânda legală, penalizatoare reprezintă un algoritm matematic și juridic corect și eficient pentru respectarea finalității normative și pentru satisfacerea integrală a drepturilor reclamanților.

Având în vedere că prin reglementarea unui termen de grație legal în favoarea debitorului de către legiuitor, dreptul creditorului la executarea unei obligații deja scadente a fost temporizat, iar dreptul de a primi daune-interese, pentru întreg prejudiciul suferit prin neîndeplinirea obligației la scadență, limitat la dobânda legală remuneratorie expres prevăzută de legiuitor rezultă că dreptul creditorilor la respectarea proprietății suferă o ingerință. Prin urmare, se impune efectuarea unei analize a actului normativ interpretat și din această privință, în raport de exigențele ce rezultă din aplicarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție Europeană a Drepturilor Omului. Jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului a statuat că intră în sfera noțiunii de „bun” în sensul art. 1 din Protocolul 1 și drepturile de creanță. Noțiunea de „bunuri” poate include atât „bunuri actuale” cât și valori patrimoniale, inclusiv creanțe, în baza cărora reclamanții pot pretinde că au cel puțin o „speranță legitimă” de a obține folosirea efectivă a unui drept de proprietate (Kopecky împotriva Slovaciei [MC], nr. 44.912/98, § 35, 28 septembrie 2004. Șandor împotriva României 67.289/01)).

Prin Decizia în interesul legii nr. 2/2014, Înalta Curte de Casație și Justiție a apreciat că ”prin executarea eșalonată a obligației de plată creditorul a suferit un prejudiciu a cărui existență este confirmată chiar de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009, care, în cuprinsul art. 1 alin. (3), prevede că sumele plătite eșalonat se actualizează cu indicele prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică. Or, prin instituirea obligației de actualizare a sumei cu indicele prețurilor de consum, legiuitorul recunoaște implicit existența prejudiciului cauzat prin executarea eșalonată și, în consecință, instituie o reparație parțială, prin acordarea de daune-interese compensatorii (damnum emergens).” Or, mutandis mutatis, în aplicarea dispozițiilor OUG nr. 3/2019, stabilirea reparației doar la nivelul dobânzii remuneratorii și numai de la data emiterii ordinelor de salarizare, trebuie calificată ca fiind parțială, creditorul fiind îndreptățit, în temeiul art.1535 alin.3 C.civ să pretindă și să primească repararea integrală a prejudiciului suferit, respectiv diferența dintre dobânda remuneratorie și dobânda penalizatoare.

Cu toate acestea, spre deosebire de OUG 71/2019, OUG nr. 3/2019 a acordat nu numai actualizarea sumelor cu indicele de inflație, dar și dobânda remuneratorie la aceste sume, motiv pentru care trebuie stabilit dacă o astfel de interpretare nu este totuși în contradicție cu dispozițiile art.8 din OG nr 13/2011 care prevăd că „dobânda se va calcula numai asupra cuantumului sumei împrumutate; cu toate acestea, dobânzile se pot capitaliza și pot produce dobânzi în temeiul unei convenții speciale încheiate în acest sens, după scadența lor, dar numai pentru dobânzi datorate pe cel puțin un an; cu toate acestea, dobânzile remuneratorii se pot capitaliza și pot produce dobânzi.”

Dacă se apreciază însă că izvorul dobânzii penalizatoare este distinct de izvorul dobânzii pentru eșalonare la plata, în plan juridic, aceasta ar permite cumularea celor două tipuri de dobânzi, fără încălcarea regulii înscrise în art. 8 din OG 13/2011, dobânda penalizatoare rămânând supusă dispozițiilor art. 166 C. muncii cu referire la art.1531 și art.1535 C.civ de la data scadenței dreptului salarial până la data efectivă plății, iar dobânda remuneratorie, în sensul celor stabilite prin Decizia în interesul legii nr.2/2014, decurgând din executarea cu întârziere și fiind datorată de la data emiterii ordinelor de salarizare până la data plății.

Stabilirea unei soluții normative nu numai derogatorii față de dreptul comun, dar mai ales contrară principiilor ce guvernează relația de muncă și principiilor răspunderii civile, diferența de tratament rezultată, impactul larg al actului normativ ce generează un risc concret de creare a unei practici neunitare la nivel național au reprezentat temeiurile pentru care în complet de divergență s-a apreciat necesară sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru a da o dezlegare de principiu referitoare la *interpretarea și aplicarea disp. art. 1 alin. 3 din OUG nr. 3/2019, în sensul dacă*

alături de dobânda remuneratorie prevăzută de textul menționat se pot acorda dobânzi penalizatoare la drepturile salariale restante ce intră în domeniul de aplicare a actului normativ sau doar diferența dintre dobânda penalizatoare și cea remuneratorie, pentru perioada anterioară emiterii ordinelor/deciziilor de acordare a drepturilor salariale, respectiv pentru perioada ulterioară emiterii aceluiași ordin sau decizii ?

PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII
DISPUNE:

Constată admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

În interpretarea și aplicarea disp. art. 1 alin. 3 din OUG nr. 3/2019, alături de dobânda remuneratorie prevăzută de textul menționat, se pot acorda dobânzi penalizatoare la drepturile salariale restante ce intră în domeniul de aplicare al actului normativ sau doar diferența dintre dobânda penalizatoare și cea remuneratorie, pentru perioada anterioară emiterii ordinelor/deciziilor de acordare a drepturilor salariale, respectiv pentru perioada ulterioară emiterii aceluiași ordin sau decizii ?

Dispune înaintarea prezentei încheieri și a materialelor anexate Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Dispune suspendarea judecării conform prevederilor art. 520 alin. 2 Cod procedură civilă.

Fără cale de atac.

Pronunțată astăzi, 15.09.2020, prin punerea soluției la dispoziția părților prin mijlocirea grefei instanței.

Președinte,

Judecător,

Judecător,

Grefier,